

Forum Społeczne CASE

POLITYKA WOBEC MŁODZIEŻY NA RYNKU PRACY.

Ocena dotychczasowej polityki wobec młodzieży na rynku pracy

B.Piotrowski

25 Kwietnia 2003

Szczególnym segmentem rynku pracy są zagadnienia związane z zatrudnieniem i bezrobociem młodzieży.

„Gdyby szalony naukowiec dał ci magiczny płyn przywracający młodość, większość z nas chętnie przyjęła by ten dar. Z dnia na dzień byłbyś zdrowszy, silniejszy nie kłopotał byś się o nadwagę czy tysiąc tylko pod jednym względem byłbyś w gorszej sytuacji – miałbyś zdecydowanie gorsze perspektywy na rynku pracy”

pisze R.B.Freeman z Harvard University

Aby móc podjąć próbę przedstawienia polityki wobec młodzieży trzeba najpierw zdefiniować podstawowy przedmiot zainteresowań – definicję i zakres pojęcia samej „*młodzieży*”.

Wyodrębnienie młodzieży jako kategorii społecznej dokonał dopiero wiek XX. Podobnie jak "*odkryta*" w XIX wieku kategoria "*dzieci*" dzisiejsza "*młodzież*" była przez wieki traktowana po prostu jako młodsi "*dorośli*".

Mimo występowania istotnych trudności i rozbieżności ustalenia jednolitych kryteriów wyodrębnienia kategorii "*Młodzieży*" istnieje co najmniej kilka definicji przydatnych do niniejszych rozważań.

W badaniach socjoekonomicznych najczęściej stosuje się definicje „*młodzięży*” opartą na kryterium demograficznym, opartym na zdefiniowaniu określonych granic wieku. W różnych definicjach bierze się też pod uwagę takie wyznaczniki jak stan cywilny i rodzinny a także uwarunkowania prawne sytuacji (prawa i obowiązki narzucane przez obowiązujące prawodawstwo).

W Unii Europejskiej przyjmuje się jako młodzież osoby w wieku 15 –25 lat. Definicja taka została przyjęta przez Parlament Europejski i Radę dla programu YOUTH i nadal jest stosowana także w prowadzonych statystykach , analogiczna definicja jest też obecnie stosowana w Polsce .

Tabl.1 Stopa bezrobocia według BAEL

Wyszczególnienie	2001	2002			
	IV kwartał	III kwartał	IV kwartał		
	stopa bezrobocia			+/- w porównaniu z	
	w %			IV 2001	III 2002
Ogółem	18,5	19,8	19,7	1,2	-0,1
mężczyźni	17,3	18,6	19,0	1,7	0,4
kobiety	20,0	21,3	20,6	0,6	-0,7
Miasta	19,6	21,5	21,3	1,7	-0,2
Wieś	16,7	17,2	17,2	0,5	0,0

Tabl.2 Stopa bezrobocia według wieku wdg BAEL

Wyszczególnienie	2001	2002			
	IV kwartał	III kwartał	IV kwartał		
	stopa bezrobocia			+/- w porównaniu z	
	w %			IV 2001	III 2002
Do 24 lat	41,1	43,2	43,6	2,5	0,4
25 – 34	18,0	20,3	20,0	2,0	-0,3
35 – 44	16,0	15,8	15,8	-0,2	0,0
45 i więcej	11,8	13,8	13,6	1,8	-0,2

Stopa bezrobocia ogółem w EU 15 na koniec Grudnia 2002 -
7.9%

Stopa Bezrobocia młodzieży w EU 15 na koniec Grudnia 2002 -
15.3%

Rozpiętość stopy bezrobocia młodzieży
poszczególnych Krajach Członkowskich UE je
znaczna i wynosi na koniec Grudnia 2002 :

- Od 6,3 % w Holandii
- Do ponad 27,43% we Włoszech.

Odpowiedź na te wyzwania i zagrożenia a także podstawowe założenia polityki Unii Europejskiej wobec młodzieży na najbliższe lata zawiera :

*White Paper,
European Youth Policy*

Biała Księga Europejskiej Polityki Młodzieżowej – XI 2001

BIAŁA KSIĘGA to w nomenklaturze dotyczącej dokumentów Unijnych - dokument zawierający oficjalną propozycję polityki w danym obszarze tematycznym prezentowany przez Komisję Europejską i mający za zadanie rozpoczęcie dyskusji między - instytucjonalnej na temat danej polityki.

Bezrobocie Młodzieży jako zagrożenie:

Jak pokazują najnowsze badania CBOS(2003) 53% polskiej młodzieży obawia się bezrobocia jako największego zagrożenia w ich dorosłym życiu.

„Bezrobocie młodzieży natomiast, uniemożliwiając jej w najodpowiedniejszym po temu wieku skrytalizować swoją osobowość psychiczną i gospodarczą wyrządza niepowetowaną stratę zarówno jednostce, jak i społeczeństwu, na stałe obniżając jego siły produkcyjne i poziom życia duchowego.”

Młodzież sięga po pracę. ISS, Sprawy zatrudnienia i bezrobocia
Warszawa 1938.

POLITYKA WOBEC MŁODZIEŻY NA RYNKU PRACY Po 1989

Po 89 r założenia polityki rządu wobec problemu przeciwdziałania bezrobociu młodzieży zawarte były we wszystkich programach walki z bezrobociem.

Początkowe działania związane z bezrobociem obejmowały przygotowanie pierwszej ustawy o zatrudnieniu, która została uchwalona przez sejm w grudniu 1989 r.

Wprowadzone początkowo przepisy o zatrudnieniu stwarzały szczególnie preferencyjne warunki biernej ochrony młodzieży przed skutkami bezrobocia, i tak:

- osoby dotychczas nie pracujące otrzymały status bezrobotnego,
- zasilek dla bezrobotnych absolwentów wynosił 200% najniższego wynagrodzenia.

Kłopoty budżetowe spowodowały szybkie wycofanie się z tych rozwiązań. Wprowadzono za to zachęty finansowe dla zakładów pracy zatrudniających absolwentów poprzez ulgi podatkowe oraz refundacje wynagrodzeń i składki ZUS

W ciągu ostatnich 10 lat kolejne Rządy wdrażały też kolejne specjalne Programy przeciwdziałania opisanym powyżej zagrożeniom związanym z bezrobociem młodzieży:

- 1) „Założenia Programu Przeciwdziałania bezrobociu ludzi młodych”, maj 1990
2. Program „Promocji aktywności zawodowej młodzieży” w 1995 r (realizowany do 1999 r)
- 2) Krajowy Program Aktywizacji Zawodowej „Absolwent”, kolejne edycje w latach 1998-2001
- 3) Program Aktywizacji Zawodowej Absolwentów „Pierwsza Praca” 2002

„Założenia Programu Przeciwdziałania bezrobociu ludzi młodych”, maj 1990

Ten pierwszy Program przewidywał roczny deficyt miejsc pracy dla absolwentów na 150-200 tys .

Koncentrował się na podjęciu pośrednictwa pracy dla absolwentów oraz zawierał (do dziś aktualne) propozycje umożliwienia elastycznego zatrudnienia absolwentów.

Podjęte zostały próby stworzenia Centralnego Komputerowego Banku Informacji o Absolwentach

W ramach Programu nastąpiło też „odmilitaryzowanie” OHP

Program „Promocji aktywności zawodowej młodzieży” przyjęty w 1995 r (realizowany do 1999 r)

W ramach w/w Programu dokonana została zmiana prawna(z dniem 1 marca 1966 r) likwidująca zasiłki dla bezrobotnych absolwentów i wprowadzająca w zamian za to, uwarunkowane aktywnością absolwentów, stypendia i staże.

Program nie przyczynił się do radykalnej poprawy sytuacji młodzieży na rynku pracy poprawił jednak w znaczący sposób jakość usług dostępnych dla absolwentów.

W 2001 r uchwalona została też specjalna Ustawa „o ułatwieniu zatrudnienia absolwentom szkół”

Program "Absolwent" po raz pierwszy wdrożono w 1998 r - jego celem strategicznym było zwiększenie zatrudnienia bezrobotnych absolwentów .

W ramach programu każdy nowo rejestrujący się absolwent mógł liczyć na ofertę pracy, lub w razie jej braku, na udział w odpowiednim programie aktywizacji zawodowej przed upływem 6 miesięcy od daty rejestracji.

W praktyce w kolejnych latach edycji programu uczestniczyło w nim ok. 76% rejestrujących się absolwentów

25% uczestników znalazło niesubsydiowane zatrudnienie

ok. 18% uczestniczyło w stażach absolwenckich

ok. 20% zatrudnionych było w różnych formach subsydiowanego zatrudnienia

Nową usługą świadczoną przez urzędy pracy stały się w ramach programu „Absolwent: **Indywidualne Plany Działania (IPD)**

Forma podmiotowego dotarcia indywidualnie do każdego potrzebującego

Zgodna z standardami Europejskiej Strategii Zatrudnienia

Ta forma aktywizacji objęto ok.. 1/4 wszystkich zarejestrowanych absolwentów.

Program „Pierwsza Praca” 2002/2003

(część Strategii społeczno-gospodarczej „Przedsiębiorczość-Rozwój-Praca”)

W roku 2002 szkoły ukończyło ok.. 900 tysięcy absolwentów

Oczekiwano iż ok. 520 tys. z nich zgłosi się w ciągu 12 miesięcy po pomoc w procesie wchodzenia na rynek pracy.

Program obejmował 5 segmentów:

- małe i średnie przedsiębiorstwa
- samozatrudnienie
- kształcenie
- wolontariat
- informacja, pośrednictwo i poradnictwo

W ramach Programu „Pierwsza Praca” :

- uruchomiono specjalny Serwis Internetowy .Odwiedziło go w ciągu 9 miesięcy działania ponad 230 000 osób.
- powstało 135 Akademickich Biur Karier

- powstało 105 Gminnych Centrów Informacji

W okresie działania programu VI - XII 2002 napływ bezrobotnych absolwentów wyniósł 346 tys. Osób

W aktywnych programach rynku pracy wzięło udział ok. 30% rejestrowanych w tym czasie bezrobotnych absolwentów.

3 podstawowe zrealizowane formy to :

- staże(52 tys uczestników),
- szkolenia (21 tys uczestników),
- refundacje(19 tys uczestników)

• ok. 500 tys absolwentów skorzystało z różnych form poradnictwa i pośrednictwa

PODSUMOWANIE Dotychczasowej Polityki Wobec Młodzieży na Rynku Pracy:

- **rewolucyjne zmiany w zakresie edukacji (w ciągu 12 lat ponad 4x wzrost liczby studentów)**
- **brak poprawy w przygotowaniu przez edukację do wyzwań rynku pracy**
- **brak istotnych zmian w poziomie zagrożenia bezrobociem ludzi młodych**
- **rozbudowa infrastruktury doradczo- usługowej i szkoleniowej**